

N:o 93.

At Herr C. I. Bengtsson: Om förändring i häradsrätternas sammansättning och arbetsordning.

Det lärer väl svårligen kunna nekas, att ju mer ett sammanhålle framskrider i såväl intellektuel som materiel förkofran, dess rättsförhållanden måste blifva mer invecklade och i följd deraf dess lagstadganden tillväxa i antal. Vi behöfva blott kasta en blick på 1734 års lagbok och jemföra dess enkla lagstadganden med den massa af författningar och förklaringar deröfver, som sedan nämnda tid utkommit och för närvarande äro gällande, för att inse denna sanning. Vårt landbruk, vårt bergsbruk, vår skogshushållning, vår handel, vår sjöfart, våra fabriker, allt har tillvuxit, mångdubblats, förändrats. Vårt lands befolkning har blifvit vida mer upplyst både i andligt, i sedligt, i vetenskapligt hänseende, och utan att behöfva mycket anlita vårt sjelfberöm, kunna vi tryggt anse oss stå på samma bildningsgrad som något annat land i världen. Genom allt detta har vårt lagverks tillväxt blifvit en både naturlig och nödvändig följd, på samma gång det blifvit mer omfattande och i följd åter deraf vida mer svårstuderadt än det fordom var. Men — och det är just dit jag ville komma med min enkla framställning — dess handhavande har ingalunda gått i full jembredd med dess tillväxt och dess utveckling. Våra domstolars sammansättning och domarekallets utöfvande är alldeles detsamma som fordom. Samnt är att de öfverflödiga kämnarsrätterna i städerna och lagmans- och bergstingsrätterna på landet blifvit afskaffade. Men just denna omständighet kräfver ock, åtminstone hvad häradsrätterna beträffar, nu mera än förr domare, utrustade med icke allenast fullständig kunskap i vårt lands alla lagar utan ock, i synnerhet, mycken erfarenhet i sitt embete. Dock icke nog härmed, domaren måste också vara väl bekant med den landsorts folklyne, seder, bruk och talesätt, i hvilken han utöfvar sitt domarembete, om han ej skall misstaga

sig såväl i rättegångsmålen undersökning och utredning som ock en rättvis tillämpning af lagens stadgande. Huru skall då en ung, oerfaren och med en landsorts folklynn, seder, bruk och talesätt obekant domare kunna rätt utöfva det honom anförtrodda viktiga domarekallet? Detta måste blifva en lyckträff, om det händer, men innebär icke någon säkerhet för de rättsökande, hvilket de hafva obestriddlig rätt att fordra. Huru skall den unge domaren hafva inhemtat kännedom om de olika förhållanden som omgifva honom? Ingalunda i Kongl. Hofrätten, der han några år som tjänsteman varit anställd, och ännu mindre i en helt annan landsort, der han till äfventyrs "följt ordinarie domaren på ting", såsom det heter, utan att ens der fått deltaga i rättens beslut. Jag vill icke tveka att uttala den öfvertygelsen, att en äldre och ännu mer en yngre, som suttit domare i någon af våra skeppslag eller på slättbygden, skall finna sig särdeles främmande i någon af våra större bergslager och tvärtom. Och ändock händer detta alltför ofta, då Kongl. Hofrätterna för uppehållandet af tjänsten för någon äldre eller sjuklig ordinarie domare förordnar en oerfaren domare det ena året eller det ena tinget och en annan det andra. Det kan icke betvivlas, att ju stora misstag måste ega rum, hvilket ock af erfarenheten bestyrkes; hvarför jag vågar föreslå följande förändring i Häradsrätternas sammansättning och arbetsordning, nemligen:

- 1:o att Häradsrätterna, med bibehållande af endast sex ledamöter af nämnden, hvilka varda såsom förut af kommunerna valde, utgöras af, såsom förr, en ordinarie domare och tillika en notarie, hvilken må i domstolens beslut deltaga och tillika vara protokollsförare, men ej befatta sig med advokatyrt vid den domstol, hvarvid han är anställd; och hvilken nya tjänsteman, efter att i vissa år hafva tjänstgjort i Kongl. Hofrätten, bör hafva i samma ort, innan han såsom tillförordnad domare intager ordinarie domarens ställe, bevistat flera ordinarie ting, samt att han för öfrigt bör biträda ordinarie domaren och af honom aflönas;
- 2:o att det bör vid högt vite åligga hvarje landsdomare, såväl ordinarie som tillförordnad, att vid hvarje tings slut, eller den dag då domar och utslag afkunnas, hafva dessa fullständigt utskrifna till utlösen af de rättsökande.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 23 Januari 1872.

C. I. Bengtsson.